Rezijanska zemljepisna imena izven doline Rezije

MATEJ ŠEKLI

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Aškerčeva cesta 2, SI 1000 Ljubljana; Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Novi trg 4, SI 1000 Ljubljana, matej.sekli@guest.arnes.si

DOI: https://doi.org/10.18690/scn.19.2.175-191.2026

1 Uvod[1]

Rezijansko narečje (rez. *tö rozajanskë rumuninjë*) je prisotno v dolini Reziji (rez. *Dulïna Rezija* in *Rozajanska dulïna*, it. *Val Resia*, furl. *Val Resie*, nem. *Resiatal*) v videmski pokrajini v severovzhodnem delu zgodovinske dežele Furlanije, danes Furlanije - Julijske krajine (it. *Friuli Venezia Giulia*, furl. *Friûl Vignesie Julie*, nem. *Friaul-Julisch Venetien*) v Republiki Italiji. Po genealoški klasifikaciji slovenskih narečij, ki temelji na starejših jezikovnih spremembah (to so t. i. genetska merila) in narečja deli na *narečne ploskve (baze)*, je rezijanščina skupaj s koroškimi narečji del severne (koroške) narečne ploskve (prim. Ramovš 1935; Rigler 1963: 46–47). Po genealoško-tipološki klasifikaciji slovenskih narečij, ki upošteva tako starejše (t. i. genetska merila) kot tudi novejše jezikovne spremembe (t. i. strukturna merila) ter narečja deli v *narečne skupine (grupe)*, pa se uvršča v primorsko narečno skupino (prim. Logar in Rigler 1983; SLA 2023: 11).

Od 90. let 20. stoletja se je število narečjeslovnih in imenoslovnih raziskav na področju rezijanistike zelo povečalo. V zvezi s preučevanjem rezijanskih zemljepisnih imen je treba omeniti monumentalno delo *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo* v treh zvezkih (Dapit 1995, 1998 in 2008) in nekatere druge jezikoslovne študije kot npr. *Sulla storia medioevale della Val Resia* (Steenwijk 2022). Za razliko od imenovanih publikacij, ki prinašajo analizo zemljepisnega imenja v Reziji, pa je namen pričujočega članka dokumentirati in zgodovinskojezikoslovno preučiti nekatere rezijanske *eksonime*, tj. zemljepisna imena, ki poimenujejo zemljepisne

[1] Prispevek je dopolnjena različica prispevka v Šekli 2026, in sicer je med drugim dodano narečno gradivo govora kraja Solbica/Stolvizza.

objekte izven doline, in sicer krajevna imena (npr. *Čawdäd* 'Čedad', *Cjúvac* 'Celovec', *Kobarèd* 'Kobarid') in druga (npr. *Korotän* 'Korotan, Koroška'). Praviloma so analizirana samo tradicionalna imena, torej tista, ki v rezijanščini izkazujejo jezikovno kontinuiteto, kar se odraža v njihovih glasovnih in oblikovnih lastnostih. Posledično najnovejše imenje, prevzeto iz knjižne italijanščine, v nekaterih primerih prek furlanščine ali neposredno iz te, ni obravnavano, saj je tovrstno jezikovno gradivo za zgodovinskojezikoslovni študij manj problematično.[2]

V osrednjih štirih razdelkih prispevka so z zgodovinskojezikoslovnega vidika obravnavani različni tipi rezijanskih eksonimov, in sicer deželna, vodna, gorska in krajevna imena. Slednja so glede na izvor dveh vrst: na eni strani so tista, ki so znana tudi drugod po slovenskem jezikovnem prostoru, na drugi pa novejše izposojenke iz sosednjih romanskih jezikovnih različic, v prvi vrsti furlanščine. Rezijanska zemljepisna imena so znotraj posamezne kategorije razvrščena po abecednem vrstnem redu in predstavljena v obliki slovarskih sestavkov. Vsako ime je dokumentirano v zanj relevantnih sklonskih oblikah (navadno v imenovalniku, rodilniku in mestniku) ter zapisano v standardni rezijanski obliki (rez.) v skladu z znanstveno utemeljenim pravopisom (Steenwijk 1994) in jakostno onaglašeno.[3] Obravnavani eksonimi so bili v veliki večini primerov zbrani v narečnem govoru kraja Solbica/Stolvizza (S.) in bili nato standardizirani, zato so navedeni še v solbiški glasovni podobi (zapis je v rezijanskem pravopisu brez naglasa, izgovor v oklepaju pa v slovenski fonetični transkripciji).[4] Rezijanskim oblikam imena sledijo njegove vzporednice v knjižni slovenščini – druge narečne oblike so dodane v primeru, da se bistveno razlikujejo od poknjižene in so pomembne za etimologijo – kot tudi v furlanščini, italijanščini in nemščini, če seveda obstajajo. Sledi etimološka razlaga analiziranega

[2] Taki novejši romanizmi so npr. *Amêrika* 'Amerika', *Ewrópa* 'Evropa', *Alǧerïja* 'Alžirija', *Bêlgo* 'Belgija', *Fránča* 'Francija', *Grêča* 'Grčija', *Lucembürk* 'Luksemburg' (mest. ed. *tu-w Lucembürcë*), *Olánda* 'Nizozemska', *Polônja* 'Poljska', *Rüšja* 'Rusija', *Zlovénija* 'Slovenija', *Unǵarïja* 'Madžarska', *Žvïcara* 'Švica', *Krowácja* 'Hrvaška', *Šlavònija* 'Slavonija' idr.

[3] Steenwijkova standardna rezijanščina je abstrakcija jezikovnega stanja v rezijanskih narečnih krajevnih govorih na glasovni in oblikovni ravnini. Upoštevane so štiri glavne rezijanske narečne različice – to so govori krajev Bíla/Bela/San Giorgio, Njïwa/Njiva/Gniva, Osoánë/Osojane/Oseacco in Sôlbica/Solbica/Stolvizza –, govor kraja Lïpavac/Lipovec/Lipovaz pa v primeru, da kak pojav ni prisoten vsaj v treh od štirih vasi (Steenwijk 1994: 2–3).

[4] Osnovni nabor obravnavanih rezijanskih eksonimov je nastal na podlagi gradiva, objavljenega v Steenwijk 2005. Nekatera zemljepisna imena so bila v narečni podobi zbrana v Šekli 2009. Glavnino imenskega korpusa pa predstavljajo solbiške oblike imen, zbrane v okviru terenskega dela. Glavni informatorki sta bili Luigia Negro (Kulturno društvo Rozajanski dum) in Catia Quaglia, obe s Solbice. Za neprecenljivo pomoč pri zbiranju narečnega gradiva se jima iskreno zahvaljujem.

zemljepisnega imena, pri čemer so pri starejši plasti imen podane njegova praslovenska (psln.), poznopraslovanska (psl.) in zgodnjepraslovanska (za oznako *iz*) rekonstrukcija ter domači ali tujejezični vir.[5]

2 Deželna imena

Deželna imena ali horonimi (iz gr. χώρα ‘dežela, okraj, pokrajina’) poimenujejo dežele. V rezijanščini se za tri zemljepisno najbolj obsežne jezikovne prostore v Evropi uporabljajo naslednja imena: ***Búlškë*** za slovenski jezikovni prostor, danes predvsem za Slovenijo, ***Láškë*** za romansko svet, v sodobnem času predvsem za Italijo, in ***Níškë*** za nemško govorno območje, dejansko za Avstrijo in Nemčijo. Po izvoru so ta imena posamostaljene oblike imenovalnika ednine srednjega spola vrstnih pridevnikov na rez. *-ski*, knj. sln. *-ski*, psln. **-ski*, psl. **-ьskъjь* iz **-iskuu̯*, torej ***búlški*** ‘slovenski’, ***láški*** ‘romanski’ in ***níški*** ‘nemški’. Ti pridevniki so zgodovinsko prisotni tudi v ostalem delu slovenskega jezikovnega prostora, *bolški/bovški* brez takega pomena.

Búlškë s, rod. ed. *Búlškaga*, mest. ed. *tu-w Búlškin*, S. *Bolškë* [ˈbolškẹ], rod. ed. *Bolškaa* [ˈbolškaa], mest. ed. *tu-w Bolškin* [tu‿u̯ ˈbolškən] ‘Slovenija’. Nastalo iz rez. *búlški*, S. *bolški* [ˈbolškə] ‘slovenski’, knj. sln. *bóvški* [bóu̯ški] ‘tak, ki je v zvezi z Bovcem’, psln. **bl̥̀čьskъjь* iz **bličiskuu̯*, kar je izpeljano iz krajevnega imena rez. *Búlc*, S. *Bolc* [ˈbolc], knj. sln. *Bóvec*. Prvotni pomen pridevnika ‘tak, ki je v zvezi z Bovcem’ se je v Reziji pomensko razširil na slovenski jezikovni prostor na drugi strani gore Kanin (rez. *Ćanèn*, rod. ed. *Ćanïna*, S. *Ćanyn* [ća'nən], rod. ed. *Ćanïna* [ća'nu̯na], knj. sln. *Kanîn*), ki se nahaja med dolino Rezijo in Bovško kotlino.

Láškë s, rod. ed. *Láškaga*, mest. ed. *tu-w Láškin*, S. *Laškë* [ˈlaškẹ], rod. ed. *Laškaa* [ˈlaškaa], mest. ed. *tu-w Laškin* [tu‿u̯ ˈlaškən] ‘Furlanija, Italija’. Nastalo iz rez. *láški*, S. *laški* [ˈlaškə] ‘romanski’, tradicionalno ‘furlanski’, danes predvsem ‘italijanski’, nar. sln. *lâški* ‘furlanski, italijanski’, psln. **vlâšski*, psl. **vőlšьskъjь* iz **u̯alšiskuu̯*, izpeljanke iz star. in nar. sln. *Làh*, rod. ed. *Láha* ‘Furlan, Italijan’, psln. **Vlàx*, rod. ed. **Vlàxa*, psl. **Vőlxъ*, rod. ed. **Vőlxa* iz **u̯alxu*, rod. ed. **u̯alxā* ‘govorec romanskega jezika’.

Níškë s, rod. ed. *Níškaga*, mest. ed. *tu-w Níškin*, S. *Niškë* [ˈniškẹ], rod. ed. *Niškaa* [ˈniškaa], mest. ed. *tu-w Niškin* [tu‿u̯ ˈniškən] ‘Avstrija, Nemčija’. Nastalo iz rez. *níški*, S. *niški* [ˈniškə] ‘nemški’, knj. sln. *nẹ́mški*, psln. **němčski*, psl. **němьčьskъjь* iz **nēmičiskuu̯*, izpeljanega iz etnonima sln. *Nẹ́mec* [nẹ́məc], rod. ed. *Nẹ́mca*, psln. **nẹ̏məc*, psl. **němьcь* iz **nēmiku* ‘tisti, ki je nem’, v smislu *‘kdor ne govori (našega jezika)’. V novejšem času to deželno ime izpodrivata novejša romanizma rez. *Áwštrija*,

[5] Kjer ni navedeno drugače, so etimološke razlage občno- in lastnoimenskega gradiva povzete po Bezlaj 1976, 1982, 1995, 2005, 2007, predvsem pa po Snoj 2009 in 2016, za substratna imena po Repanšek 2016. Praslovenska ter praslovanski rekonstrukciji, tako »klasična«, poznopraslovanska z rekonstruiranim naglasom kot »holzerjanska«, zgodnjepraslovanska (prim. Holzer 2020; Klotz 2023), pa so avtorske.

S. *Awštrija* [ˈaʊ̯štrija] ‘Avstrija’ in rez. *Ǵermánja*, S. *Ǵermonja* [ʒerˈmǫ́ɲa] ‘Nemčija’ iz furl. *Àustrie* ‘Avstrija’ in *Gjermànie* ‘Nemčija’.

Zgodovinska dežela Furlanija se v rezijanščini imenuje ***Farjòl*** ali ***Furlanïja***. Prvo ime je prevzeto iz furl. *Friûl* ‘Furlanija’, drugo pa se zdi novejša izposojenka furl. *Furlanìe* ‘Furlanija’. Severni del Furlanije, tj. Karnija, je rezijansko ***Ćárnja***, ki je tudi izposojenka iz furl. *Cjàrgne* ‘Karnija’. Poimenovanja za sosednje dežele zgodovinske Furlanije so (bila) ***Korotän*** ali ***Koróškë*** ‘Koroška’, ***Kránj*** ‘Kranjska’ in ***Jïštrija*** ‘Istra’. Kar zadeva sosednje alpske doline, ima poleg samopoimenovanja ***Rozajánska dulïna*** ‘Rezijanska dolina’ rezijanščina še poimenovanji ***Kanálska dulïna*** ‘Kanalska dolina’ in ***Tërska dulïna*** ‘Terska dolina’, ki pa sta najverjetneje novotvorbi po knjižnih slovenskih oblikah *Kanâlska dolína* in *Têrska dolína*.

Farjòl m, rod. ed. *Farjüla*, mest. ed. *tu-w Farjülë/Farjülu*, S. *Farjol* [farˈjol], rod. ed. *Farjüla* [farˈjʊ̯la], mest. ed. *tu-w Farjülë* [tu‿ʊ̯ farˈjʊ̯lʏ̯] ‘Furlanija’; furl. *Friûl*, it. *Friùli*, nem. *Friaul*. Prevzeto iz furl. *Friûl* ‘Furlanija’, iz česar izhaja tudi nem. *Friaul*. Naglašeni samoglasnik **u* je bil v rezijanščini prvotno kratek (**Frjùl*, rod. ed. **Frjùla*) in se je pozneje v nezadnjem zlogu podaljšal (rod. ed. **Frjùla* > **Frjúla*); v zadnjem zlogu se torej pojavlja odraz kratkega (**Frjùl* > *Farjòl*), v nezadnjem zlogu pa odraz podaljšanega **u* (rod. ed. **Frjúla* > *Farjüla*).

Furlanïja ž, rod. ed. *Furlanïje*, mest. ed. *tu-w Furlanïji*, S. *Furlanïja* [furlaˈnʲja], rod. ed. *Furlanïje* [furlaˈnʲje], mest. ed. *tu-w Furlanïji* [tu‿ʊ̯ furlaˈnʲjə] ‘Furlanija’, knj. sln. *Furlanîja*; furl. *Furlanìe*. Izposojeno iz furl. *Furlanìe*. Ime *Furlanîja* je prisotno tudi v nekaterih drugih slovenskih narečjih (predvsem primorske narečne skupine) in posledično v knjižni slovenščini.

Ćárnja ž, rod. ed. *Ćárnje*, mest. ed. *tu-w Ćárnji*, S. *Ćarnja* [ˈćarńa], rod. ed. *Ćarnje* [ˈćarńe], mest. ed. *tu-w Ćarnji* [tu‿ʊ̯ ˈćarńə] ‘Karnija’; knj. sln. *Kârnija*; furl. *Cjàrgne*, it. *Càrnia*. Oblika rez. *Ćárnja* je prevzeta iz furl. *Cjàrgne*, medtem ko je knj. sln. *Kârnija* novejša izposojenka iz it. *Càrnia*.

Korotän m, rod. ed. *Korotána*, mest. ed. *tu-w Korotánë/Korotánu*, S. *Koroten* [koroˈten], rod. ed. *Korotona* [koroˈtǫna], mest. ed. *tu-w Korotonë* [tu‿ʊ̯ koroˈtǫnʏ̯] star. ‘Koroška’, poknjiženo sln. *Korotȃn*, rod. ed. *Korotána*. Ime rez. *Korotän*, knj. sln. *Korotȃn*, psln. **Korǫtàn*, psl. **Korǫtā́nъ* iz **Karantānu* je prevzeto iz roman. **Karantānu*, lat. *Carantānum*, kar se je prvotno nanašalo na srednjeveško alpskoslovansko kneževino Karantanijo (poznejši deželi Koroška in Štajerska).

Koróškë s, rod. ed. *Koróškaga*, mest. ed. *ta-na Koróškin*, S. *Koroškë* [koˈrǫškʏ̯], rod. ed. *Koroškaa* [koˈrǫškaa], mest. ed. *ta-na Koroškin* [ta na koˈrǫškən] star. ‘Koroška’, knj. sln. *Korǫ̑ško* s, rod. ed. *Korǫ̑škega*, mest. ed. *na Korǫ̑škem* star. ali *Korǫ̑ška* ž, rod. ed. *Korǫ̑ške*, mest. ed. *na Korǫ̑škem*. Gre za obliko imenovalnika ednine srednjega spola pridevnika rez. **kóróški*, knj. sln. *korǫ̑ški*, psln. **korǫćski*, psl. **korǫťьskъjь* iz **karantɨ̯iskuɨ̯u*, ki je izpeljan iz deželnega imena psl. **Korǫťь* iz **Karantɨ̯u* ‘Karantanija’, slednje pa je prevzeto iz roman. **Karantɨ̯a*, lat. **Carantia*, ki je zelo verjetno v zvezi s horonimom lat. *Carantānum*.

Karïncja ž, rod. ed. *Karïncje*, mest. ed. *tu-w Karïncji*, S. *Karïncja* [kaˈrin̯cja], rod. ed. *Karïncje* [kaˈrin̯cje], mest. ed. *tu-w Karïncji* [tu‿u̯ kaˈrin̯cjə] ‘Koroška’. Novejša izposojenka iz it. *Carìnzia*, furl. *Carìnzie*, ki je nadomestila tradicionalni poimenovanji dežele *Korotän* in *Koróškë*.

Kránj m, rod. ed. *Kránja*, mest. ed. *tu-w Kránji*, S. *Kronj* [kˈrǫ́ɲ], rod. ed. *Kronja* [kˈrǫ́ɲa], mest. ed. *tu-w Kronji* [tu‿u̯ kˈrǫ́ɲə] ‘Kranjska’ star., ‘Kranj’, knj. sln. *Kránj*, rod. ed. *Kránja*, ki se zgodovinsko nanaša tako na mesto Kranj kot na deželo Kranjsko, danes v rezijanščini predvsem na Kranj, psln. **Krãń*, rod. ed. **Kráńa*, psl. **Kõrńь*, rod. ed. **Korńȁ* iz **Karn̥iu*, rod. ed. **Karn̥iā*. Ime je prevzeto iz roman. **Karn̥iu*, lat. *Carnium*, imena rimskega mesta na območju današnjega Kranja.

Jïštrija ž, rod. ed. *Jïštrije*, mest. ed. *tu-w Jïštriji*, S. *Jïštrija* [ˈjɨ̯štrija], rod. ed. *Jïštrije* [ˈjɨ̯štrije], mest. ed. *tu-w Jïštriji* [tu‿u̯ ˈjɨ̯štrijə] ‘Istra’, knj. sln. *Ístra*; furl. *Ìstrie*, it. *Ìstria*, nem. *Istrien*. Rezijanska oblika je prevzeta iz furl. *Ìstrie*, it. *Ìstria* in glasovno prilagojena s protetičnim drsnikom **j̯*.

3 Vodna imena

Vodna imena ali hidronimi (iz gr. ὕδωρ ‘voda’, v zloženkah ὑδρο-) se nanašajo na tekoče in stoječe vodne površine. V Reziji so izpričana predvsem poimenovanja za potoke in reke v sosednjih dolinah, in sicer ***Sóča*** ‘Soča’ v Soški dolini, ***Tër*** ‘Ter’ v Terski dolini, ***Féla*** ‘Bela’ v Železni in Kanalski dolini ter ***Tajamènt*** ‘Tilment’. Medtem ko sta bili prvi vodni imeni v zgodnjem srednjem veku prevzeti iz romanščine v praslovanščino v Vzhodnih Alpah in imata vzporednice drugod v slovenskem prostroru, sta drugi dve mlajši izposojenki iz sosednjih furlanskih narečnih govorov.

Sóča ž, rod. ed. *Sóče*, mest. ed. *ta-par Sóči*, S. *Soča* [ˈsǫ̣ča], rod. ed. *Soče* [ˈsǫ̣če], mest. ed. *ta-par Soči* [ta pər ˈsǫ̣čə] ‘Soča’, knj. sln. *Sǫ́ča*, psln. **Sǫ̣ča*, psl. **Sǫ̣ča* iz **Sunčā*; furl. *Lisùnç*, *Lusìnç*, it. *Isónzo*. Prevzeto iz roman. **Sǫnču* iz **Sǫntį̯u*, lat. *Sontius* (poleg *Aesontius* in *Isontius*), ki je ohranjeno v aglutiniranih oblikah furl. *Lisùnç* in *Lusìnç*.

Tër m, rod. ed. *Tarä*, mest. ed. *ta-par Tarë*, S. *Tër* [ˈtę̣r], rod. ed. *Tara* [taˈra], mest. ed. *ta-par Tarë* [ta pər taˈrę̣] ‘Ter (Torre)’, knj. sln. *Tȅr*, rod. ed. *Téra*, psln. **Tȁr*, rod. ed. **Trà*, psl. **Tъrъ*, rod. ed. **Tъrȁ* iz **Turu*, rod. ed. **Turā*; furl. *Tór*, it. *Tórre*. Izposojeno iz roman. **Tǫ̣rru*, lat. *Turrus*, v antiki dokumentirano vodno ime, iz katerega izvira furl. *Tór*.

Féla ž, rod. ed. *Féle*, mest. ed. *ta-par Féli*, S. *Fela* [ˈfę̣la], rod. ed. *Fele* [ˈfę̣le], mest. ed. *ta-par Feli* [ta pər ˈfę̣lə] ‘Bela (Fella)’; knj. sln. *Bę́la*; furl. *Fèle*, it. *Fèlla*, nem. *Fellach* star., *Fellafluss*. Oblika rez. *Féla* izvira iz furl. *Fèle*, it. *Fèlla*, kar pa je izosojenka iz stvnem. **Vêlaha* (iz česar je nem. *Vellach*), katere prvi del **Vêl-* izvira iz psln. **Bělа*. Za etimologijo gl. *Bíla*.

Tajamènt m, rod. ed. *Tajamínta*, mest. ed. *ta-par Tajamíntu*, S. *Tajament* [tajaˈment], rod. ed. *Tajaminta* [tajaˈminta], mest. ed. *ta-par Tajaminto* [ta pər tajaˈminto] ‘Tilment (Tagliamento)’, knj. sln. *Tilmȅnt*, rod. ed. *Tilméntа*; knj. furl. *Tilimènt*, nar. furl.

Taiamènt idr., it. *Tagliamènto*. Oblika rez. *Tajamènt* izvira iz nar. furl. *Taiamènt* ter odraža rezijansko daljšanje in poznejše dviganje prvotnega kratkega naglašenega samoglasnika **è* v nezadnjem zlogu (**Tajamènt-* > **Tajaménṭ-* > *Tajamínt-*).

4 Gorska imena

Gorska imena ali oronimi (iz gr. ὄρος ‘gora’) poimenujejo prvine gorskega reliefa. Imena za gore se v rezijanščini nanašajo predvsem na gorske objekte, ki obdajajo dolino (npr. *Ćanèn*, rod. ed. *Ćanïna* ‘Kanin’ idr.). Med vzpetinami izven doline so v narečju znane ***Sinta Ána*** ‘Svete Višarje’, ***Stára Göra*** ‘Stara Gora (nad Čedadom)’ in ***Svéta Göra*** ‘Sveta Gora (nad Gorico)’, ki poimenujejo pomembne tradicionalne božje poti.

Sinta Ána ž, rod. ed. *Sinte Áne*, daj. ed. *wún-h Sinti Áni*, loc. *ta-par Sinta Áni* (!), S. *Sinta Ona* [sinta ˈǫna], rod. ed. *Sinte One* [sinte ˈǫne], daj. ed. *won Sinti Oni* [ˈwon sintə ˈǫnə], loc. *ta-par Sinta Oni* [ta pər sinta ˈǫnə] (!) ‘Svete Višarje (Monte Santo di Lussari)’, knj. sln. *Svẹ́te Višârje*; nem. *Luschariberg*, furl. *Mónt Sànte di Lussàri*, it. *Mónte Sànto di Lussàri*. Besedna zveza, zložena iz pridevnika rez. *sin/sinti*, S. *sin/sinti* [sin/sintə] ‘sveti’ in rez. *Ána*, S. *Ona* [ˈǫna] ‘Ana’ se prvotno nanaša na stranski oltar s podobo Sveta Ane (z Joahimom in deklico Marijo) v samostanski Marijini cerkvi na Svetih Višarjah.

Stára Göra ž, rod. ed. *Stáre Gorè*, tož. ed. *ta-na Stáro Göro*, mest. ed. *ta-na Stári Gorë*, S. *Stara Öra* [sˈtara ˈo̰ra], rod. ed. *Stare Ore* [sˈtare oˈre], tož. ed. *ta-na Staro Öro* [ta na sˈtaro ˈo̰ro], mest. ed. *ta-na Stari Orë* [ta na sˈtarə oˈrẹ] ‘Stara Gora (nad Čedadom) (Castelmonte)’, nar. sln. *Stâra Gorà*, knj. sln. *Stâra Góra*; furl. *Madòne dal Mónt*, it. *Castelmónte*. Zloženo iz pridevnika knj. sln. *stȁr* m, *stára* ž, *stáro* s, rez. *stär* m, *stára* ž, *stáru* s, S. *ster* [sˈter] m, *stara* [sˈtara] ž, *staro* [sˈtaro] s ‘star, prileten’ in samostalnika knj. sln. *góra*, rez. *göra*, S. *öra* [ˈo̰ra], nar. sln. *gorà* ‘gora’, psln. **gorà*, psl. **gorȁ* iz **garā*.

Svéta Göra ž, rod. ed. *Svéte Gorè*, tož. ed. *ta-na Svéto Göro*, mest. ed. *ta-na Svéti Gorë*, S. *Sveta Öra* [sˈvẹta ˈo̰ra], rod. ed. *Svete Ore* [sˈvẹte oˈre], tož. ed. *ta-na Sveto Öro* [ta na sˈvẹto ˈo̰ro], mest. ed. *ta-na Sveti Orë* [ta na sˈvẹtə oˈrẹ] ‘Sveta Gora (nad Gorico)’, knj. sln. *Svẹ́ta Góra*, tudi *Skalnica* [sˈka:n̯ica]; furl. *Monsànte*, it. *Mónte Sànto*. Vsebuje pridevnik knj. sln. *svẹ́ti*, rez. *svéti*, S. *sveti* [sˈvẹtə] ‘sveti’, psln. **svę̑ti*, psl. **svętъjь* iz **sventuju* in samostalnik knj. sln. *góra*, rez. *göra* ‘gora’.

5 Krajevna imena

Krajevna imena ali toponimi v ožjem pomenu (iz gr. τόπος ‘kraj, prostor, pokrajina’) poimenujejo mestna in podeležska naselja. Rezijansko narečje pozna precej tradicionalnih krajevnih imen, ki se nanašajo na vasi in mesta izven Rezije. Gre predvsem za imena nekaterih naselij v sosednjih dolinah.

Zahodno od Rezije se razprostirata **Železna dolina** (it. *Canal del Ferro*, furl. *Cjanâl dal Fièr*, nem. *Eisental*), tudi **dolina reke Bele** (it. *Valle del Fella*), ki je del furlanskega jezikovnega prostora. Prvo furlansko naselje izven Rezije se imenuje ***Bíla*** 'Na Bili' z zaselkom ***Jèl*** 'Jil'. Obe imeni sta slovanskega izvora. Druga krajevna imena na tem območju, izpričana v rezijanščini, so od juga proti severu: ***Múžac*** 'Možac', ***Klúža/Klúže*** 'Kluže', od koder se pride v zaselek ***Navëja*** 'V Žlebéh', in ***Dünja*** 'Dunja'. Toponimi v bližnji **Karniji** pa so ***Hüdica*** 'Hudica', ***Domárje*** 'Domárje' in ***Tumjëč*** 'Tolmeč'.

Bíla ž, rod. ed. *Bíle*, mest. ed. *ta-na Bíli*, S. *Bila* [ˈbila], rod. ed. *Bile* [ˈbile], mest. ed. *ta-na Bili* [ta na ˈbilə] 'Na Bili (Resiutta)',[6] zgodovinsko-etimološko pokniževno sln. *Bẹ́la*; furl. *Resiùte*, it. *Resiùtta*, nem. *Weißendorf* star. Prvotno gre za posamostaljeno obliko imenovalnika ednine ženskega spola kakovostnega pridevnika rez. *bíl*, S. *bil* [ˈbil], knj. sln. *bẹ́l* [bẹ́u̯], psln. **bē̃l*, psl. **bē̃lъ* iz **bēlu* s provotnim pomenom *'bela' (in sicer rez. *wöda*, S. *wöda* [ˈwo̯da], knj. sln. *vóda*, nar. sln. *vodà*, psln. **vodà*, psl. **vodȁ* iz **u̯adā*), ki se je prvotno nanašala na reko Belo (Fella) in drugotno na kraj *Na Bili* (Resiutta). Gl. tudi *Féla*.

Jèl m, rod. ed. *Jïla*, mest. ed. *ta-na Jïlë/Jïlu*, S. *Jyl* [ˈjəl], rod. ed. *Jïla* [ˈjɨ̯ila], mest. ed. *ta-na Jïlë* [ta na ˈjɨ̯ilẹ] 'Jil (Povici)'; furl. *Stâi*, it. *Pòvici*. Nastalo iz rez. **jèl*, rod. ed. **jïla*, knj. sln. *īl*, rod. ed. *íla* star. 'ilovica, glina' (iz česar je sln. *ílovica*), psln. **jìl*, rod. ed. **jìlu* (**jìlovica*), psl. **jĭ́lъ*, rod. ed. **jĭ́lu* (**jĭ́lovica*) iz **īlu*, rod. ed. **īlau̯* (**īlau̯īkā*), ki prvotno poimenuje ilovnat teren. S stališča zgodovinskega glasoslovja je izvorna oblika občnega imena posredno ohranjena v rezijanščini, pokniževni po zgodovinsko-etimološkem načelu se občno in lastno ime glasita knj. sln. *jȋl*, rod. ed. *jíla* in *Jȋl*, rod. ed. *Jíla*.

Múžac m, rod. ed. *Múžaca*, mest. ed. *tu-w Múžaci*, S. *Mužec* [ˈmužec], rod. ed. *Mužaca* [ˈmužaca], mest. ed. *tu-w Mužaci* [tu‿u̯ ˈmužacə] 'Možac (Moggio Udinese)', knj. sln. *Možac*, tudi *Možnica*; furl. *Muèç*, it. *Móggio*, nem. *Moosach*, *Moosburg*, *Mossnitz* star. Izpeljano s pripono rez. *-ac*, S. *-ec* [ec], knj. sln. *-ec* [əc], psl. **-ьcь* iz **-iku*, iz podstave rez. *muž-* nejasnega izvora.

Klúža s mn., rod. mn. *Klúž*, mest. mn. *tu-w Klúžëh* in **Klúže** ž mn., rod. mn. *Klúž*, mest. mn. *tu-w Klúžah*, S. *Klúža* [kˈlu̯ža] s mn., rod. mn. *Klúž* [kˈlu̯š], mest. mn. *tu-w Klúžë* [tu‿u̯ kˈlu̯žẹ] 'Kluže (Chiusaforte)', knj. sln. *Kluže* [kˈlu:že]; furl. *Sclùse*, it. *Chiusafòrte*, nem. *Klausen*. Glede na glasovne lastnoti rezijanska oblika imena izvira iz srvnem. *klûse* [*klūže] 'kluža, deber' (iz česar je nem. *Klause*), kar je prevzeto iz lat. *clūsa* 'pregraja, zapora' (iz česar sta furl. *sclùse*, it. *chiùsa*).

Navëja ž, rod. ed. *Navëje*, mest. ed. *ta-na Navëji*, S. *Navëja* [naˈvẹja], rod. ed. *Navëje* [naˈvẹje], mest. ed. *ta-na Navëji* [ta na naˈvẹjə] 'V Žlebeh (Sella Nevea)'; furl. *Sele Nevèe*, it. *Sèlla Nevèa*. Prevzeto iz furl. *Nevèe*, it. *Nevèa*, nejasnega izvora.

[6] Besedna zveza z ablativnim pomenom (tj. s prostorskim pomenom izhodiščno mesto) je *gorë z Bíle*, tudi *od ta-na Bíli gorë*, S. *orë z Bile* [oˈrẹ z ˈbile], *od ta-na Bili orë* [ot ta na ˈbilə oˈrẹ] 'gor z Bile'. Obliko mest. ed. rez. *ta-na Bíli*, S. *ta-na Bili* [ta na ˈbilə], ki se nanaša na furlanski kraj Na Bili (Resiutta), je treba razlikovati od oblike mest. ed. rez. *tu-w Bíli*, S. *tu-w Bili* [tu‿u̯ ˈbilə] za rezijansko vas Bila (San Giorgio).

Dünja ž, rod. ed. *Dünje*, mest. ed. *tu-w Dünji*, S. *Dünja* [ˈdu̯ńa], rod. ed. *Dünje* [ˈdu̯ńe], mest. ed. *tu-w Dünji* [tu‿u̯ ˈdu̯ńə] ‘Dunja (Dogna)’, knj. sln. *Dunja*; furl. *Dògne*, it. *Dògna*. Etimološko nejasno.

Hüdica ž, rod. ed. *Hüdice*, mest. ed. *ta-par Hüdici*, S. *Üdica* [ˈu̯dica], rod. ed. *Üdice* [ˈu̯dice], mest. ed. *ta-par Üdici* [ta pər ˈu̯dicə] ‘Hudica (Stazione di Carnia)’; furl. *Stazión di Cjàrgne*, it. *Stazióne di Càrnia*. Izpeljano s pripon rez. *-ica/-ïca*, knj. sln. *-ica/-íca*, psln. **-ica/*-ìca*, psl. **-ica/*-ĭca* iz **-īkā* iz podstave rez. *hüd-*, ki je verjetno v zvezi z rez. *hüd*, S. *üd* [ˈu̯t] ‘slab, hudoben; levi’, knj. sln. *hûd*, psln. **xûd*, psl. **xûdъ* iz **xau̯du*.

Domárjë s, rod. ed. *Domárja*, S. *Domorjë* [doˈmǫrjẹ̑], rod. ed. *Domorja* [doˈmǫrja] ‘Domárje (Amaro)’; furl. *Damâr*, it. *Amàro*. Izpeljanka s pripono rez. *-jë*, knj. sln. *-je*, psl. **-ьje* iz **-iji̯a* iz krajevnega imena furl. *Damâr*.

Tumjëč m, rod. ed. *Tumjačä*, mest. ed. *tu-w Tumjičè*, S. *Tumjëč* [tumˈjẹ̑č], rod. ed. *Tumjača* [tumjaˈča], mest. ed. *tu-w Tumjačy* [tu‿u̯ tumjaˈčə] ‘Tolmeč (Tolmezzo)’, knj. sln. *Tolmèč*, rod. ed. *Tolméča*; furl. *Tumièç*, it. *Tolmèzzo*, nem. *Schönfeld* star., nar. v krajih Timau/Tischlbong *Schunveld*, Sappada/Ploden *Schavelde* in Sauris/Zahre *Scheanevelde*. Prevzeto iz furl. *Tumièç*. Krajevno ime je bilo v rezijanščini integrirano med samostalnike moškega spola s končniškim naglasom tipa rez. *blëk*, rod. ed. *blakä*, S. *blëk* [bˈlẹ̑k], rod. ed. *blaka* [blaˈka] ‘cunja, krpa; zaplata’, nar. sln. *blëk*, rod. ed. *blekà* in *bléka*.

Južno od Rezije je **Terska dolina** (it. *Val Torre*, furl. *Val de Tor*), kjer se govori tersko narečje slovenščine. Prelaz, ki povezuje Rezijo in Tersko dolino, se v rezijanščini imenuje ***Mëja/Mëje*** ‘Meja’. Čeprav je v obeh dolinah prisotno slovensko narečje, se za zgornjo Tersko dolino avtohtona rezijanska zemljepisna imena niso ohranila. Za naselja v dolini se v rezijanščini uporabljajo novejše romanske, po večini italijanske oblike krajevnih imen, npr. ***Lužévera*** ‘Bardo’, za kar obstaja tudi novotvorba ***Bärdu***.

Mëja ž, S. *Mëja*, mest. ed. *ta-na Majy* [ta na maˈjə], Korito/Coritis *Mëä* [ˈmẹ̑ə], mest. ed. *ta-na Maje* [ta na maˈje] (Dapit 1995: 133) in **Mëje** ž mn., mest. mn. *ta-na tëh Majäh*, Bila/San Giorgio *Mëje* [ˈmẹ̑je], mest. mn. *ta-na të Majä* [ta na tẹ̑ mają̑] (Steenwijk 1992: 280), Korito/Coritis *ta-nú w ti Maäh* [ta ˈnu‿u̯ ti Maˈəχ] (Dapit 1995: 133) ‘Meja (Tanamea)’. Iz samostalnika rez. *mëja*, rod. ed. *majè*, v Bili *mëja* [ˈmẹ̑ja], rod. ed. *majè* [maˈje] ‘meja med travniki’, v Osojanah *mëä* [ˈmẹ̑ə] ‘nagnjeni gozd ali zemljišče’, novejše ‘državna meja’, knj. sln. *méja*, nar. sln. *mejà*, psln. **mejà*, psl. **meďà* iz **medi̯ā*.

Lužévera ž, rod. ed. *Lužévere*, mest. ed. *tu-w Lužéveri*, S. *Luževera* [luˈžẹ̑vera], rod. ed. *Luževere* [luˈžẹ̑vere], mest. ed. *tu-w Luževeri* [tu‿u̯ luˈžẹ̑verə] ‘Bardo (Lusevera)’; furl. *Lusévare*, it. *Lusévera*. Prevzeto iz it. *Lusévera*.

Bärdu s, rod. ed. *Bärda*, mest. ed. *tu-w Bärdë*, S. *Byrdo* [ˈbərdo], rod. ed. *Byrda* [ˈbərda], mest. ed. *tu-w Byrdë* [tu‿u̯ ˈbərdẹ̑] ‘Bardo (Lusevera)’. Oblika *Bärdu* je neologizem v rabi med nekaterimi rezijanskimi kulturnimi delavci, ki gojijo stike in kulturno sodelujejo s slovensko skupnostjo v Terski dolini. Gre za rezijanščini glasovno prilagojeno krajevno ime, ki se v terskem narečju glasi *Bárdo* in izvira iz občnega imena sln. *bŕdo* ‘grič, hrib’, psln. **bь̑rdo*, psl. **bь̑rdo* iz **birda*.

Vzhodno od Rezije je **Soška dolina**, v kateri se govorita obsoško narečje slovenščine (Bovec in Kobarid z okolico) in tolminsko narečje (Tolmin in okolica). Na geografske objekte v Soški dolini se nanašajo naslednja rezijanska krajevna imena: ***Žága*** ‘Žaga’, ***Búlc*** ‘Bovec’, ***Kobarèd*** ‘Kobarid’, ***Tumïn*** ‘Tolmin’ in ***Svéta Lücja*** ‘Most na Soči’.

Žága ž, rod. ed. *Žáge*, mest. ed. *ta-na Žági*, S. *Žaa* [ˈžaa], rod. ed. *Žae* [ˈžae], mest. ed. *ta-na Žai* [ta na ˈžaə] ‘Žaga (pri Bovcu)’, knj. sln. *Žaga*; it. *Saga*, nem. *Saaga* star. Nastalo iz sln. *žâga*, psln. **žâga*, kar je prevzeto iz stvnem. *saga* ‘žaga’ (iz česar je nem. *Säge*).

Búlc m, rod. ed. *Búlca*, mest. ed. *tu-w Búlci*, S. *Bolc* [ˈbolc], rod. ed. *Bolca* [ˈbolca], mest. ed. *tu-w Bolci* [tu‿u̯ ˈbolcə] ‘Bovec’, knj. sln. *Bolec* star., *Bóvec*; furl. *Pleç*, it. *Plezzo*, nem. *Flitsch* star. Pisni različici imena knj. sln. *Bólec* [bóləc] star., *Bóvec* [bóvəc] sta hiperkorektni poknjižitvi narečnih izgovorov imena [bȍu̯c], [büc], [bə̑c] idr. Upoštevaje zgodovinsko-etimološko načelo kniževanja zemljepisnih imen bi se ustrezna poknjižitev glasila *Bȍlc* [bȍu̯c], rod. ed. *Bólca* [bóu̯ca]. Nekateri rezijanski narečni krajevni govori, in sicer govor Solbice, dejansko izkazujejo prvotno glasovno podobo imena, namreč *Bòlc* [ˈbolc]. Na podlagi navedenega narečnega gradiva je možno rekonstruirati starejše oblike imena: psln. **Bl̥̀c*, rod. ed. **Bl̥cà*, psl. **Blь̀cь*, rod. ed. **Blьcà* iz **Blicu*, rod. ed. **Blicā*. Slednja je bila najverjetneje prevzeta iz neke staroromanske predloge tipa **Plitį̇um* ali **Pletį̇um*, iz katere izvirata tudi furlanska in nemška različica imena.

Kobarèd m, rod. ed. *Kobarïda*, mest. ed. *tu-w Kobarïdë*, S. *Kobaryt* [kobaˈrət], rod. ed. *Kobarïda* [kobaˈrd̥a], *tu-w Kobarïdë* [tu‿u̯ kobaˈrd̥ę] ‘Kobarid’, nar. sln. *Kobàrid*, rod. ed. *Kobarída*, knj. sln. *Kobarìd*, rod. ed. *Kobarída*, psln. **Koborìd*, rod. ed. **Koborìda*, psl. **Koborídъ*, rod. ed. **Koborída* iz **Kabᵃrīdu*, rod. ed. **Kabᵃrīdā*; furl. *Cjaurêt*, it. *Caporétto*,[7] nem. *Karfreit*. Oblika psl. **Kabᵃrīdu* je bila prevzeta iz alp. roman. **Kabrēdu*, lat. **Caprētum*, kar je izpeljanka s pripon *-ētum* iz lat. *capra* ‘koza’ ali *caper* ‘kozel’. Prvotni pomen imena je treba rekonstruirati kot **‘tam, kjer so koze ali kozli’.

Tumïn m, rod. ed. *Tumïna*, mest. ed. *tu-w Tumïnë*, S. *Tumïn* [tuˈm̥in], rod. ed. *Tumïna* [tuˈm̥ina], mest. ed. *tu-w Tumïnë* [tu‿u̯ tuˈm̥inę] ‘Tolmin’, nar. sln. *Tumín*, rod. ed. *Tumína*, knj. sln. *Tolmín*, rod. ed. *Tolmína*, psln. **Tl̥mĩn*, rod. ed. **Tl̥mína*, psl. **TV²lV²mỹnъ*, rod. ed. **TVlVmynà*; furl. *Tulmìn*, it. *Tolmìno*, nem. *Tolmein*. Zaradi pomanjkljivega primerjalnega gradiva je možno rekonstruirati samo praslovensko obliko, ne pa tudi praslovanske in staroromanske, iz katere je bilo ime prevzeto. Poleg podedovane oblike rez. *Tumïn*, v kateri se zlogotvorni zvočnik **l̥* v prednaglasnem zlogu v rezijanščini odraža kot *u* (*Tumïn* iz **Tl̥mĩn* kot *Gumïn* iz **Gl̥mĩn*), se pojavlja tudi mlajša različica imena rez. *Tulmïn*, rod. ed. *Tulmïna*, mest. ed. *tu-w Tulmïnë*, S. *Tulmïn* [tulˈm̥in], rod. ed. *Tulmïna* [tulˈm̥ina], mest. ed. *tu-w Tulmïnë* [tu‿u̯ tulˈm̥inę], za katero pa je jasno, da gre za novejšo izposojenko iz furl. *Tulmìn*.

Svéta Lücja ž, rod. ed. *Svéte Lücje*, daj. ed. *ta-h Svéti Lücji*, mest. ed. *ta-par Svéti Lücji*, S. *Sveta Lücja* [sˈvẹta ˈlu̯cja], rod. ed. *Svéte Lücje* [sˈvẹte ˈlu̯cje], daj. ed. *ta Sveti*

[7] Oblika it. *Caporétto* ni avtentična, ime s kontinuiteto bi se glasilo sev. it. **Caprédo* in osr.-juž. it. **Capréto*, podobno kot se lat. **Rōborētum* ‘tam, kjer je hrast; hrastje’ glasi it. *Roverédo* in *Roveréto*.

Lücji [ta sˈvętə ˈlu̯cjə], mest. ed. *ta-par Sveti Lücji* [ta pər sˈvętə ˈlu̯cjə] ‘Most na Soči’, sln. *Svẹ́ta Lucîja* star. (danes *Mọ̑st na Sọ́či*); it. *Sànta Lucìa d’Isónzo*. Zelo verjetno novejši prevod it. *Sànta Lucìa*.

Od izliva reke Bele v Tilment proti jugovzhodu, torej na obrobju Terskih in Nadiških dolin, kjer se govorita tersko in nadiško narečje slovenščine, se pojavljajo naslednja rezijanska krajevna imena: ***Wráta*** ‘Vrata’, ***Püšja Väs*** ‘Pušja vas’, ***Gumïn*** ‘Gumin’, ***Ratënj*** ‘Ratenj’, ***Tarčét/Tarčént*** ‘Čenta’, ***Čawdäd*** ‘Čedad’ in ***Sin Pjëri(n)*** ‘Špeter’.

Wráta s mn., S. *Wrata* [wˈrata] ‘Vrata (Portis)’, knj. sln. *Vráta*; furl. *Puàrtis*, it. *Pòrtis*. Nastalo iz rez. *wráta* s mn., *wráte* ž mn., S. *wrata* [wˈrata] s mn. ‘vrata’, knj. sln. *vráta*, psln. **vráta*, psl. **vortȁ* iz **u̯artā*. Gre za dobesedni prevod imena furl. *Puàrtis*, kar je izvorno množinska oblika furl. *puàrte* ‘vrata’.

Püšja Väs ž, rod. ed. *Püšje Vasè*, mest. ed. *tu-w Püšji Vasè*, S. *Püšja Ves* [ˈpu̯šja ˈves], rod. ed. *Püšje Vasè* [ˈpu̯šje vaˈse], mest. ed. *tu-w Püšji Vasy* [tu‿u̯ ˈpu̯šjə vaˈsə] ‘Pušja vas (Venzone)’, knj. sln. *Púšja vâs*; furl. *Vençón*, it. *Venzóne*. Zloženo iz pridevnika rez. *püšja* in samostalnika rez. *väs* ž, rod. ed. *vasè*, knj. sln. *vâs*, psln. **vȃs*, psl. **vъ̑sь* iz **u̯isi*. Pridevnik rez. **püšji* je zelo verjetno izpeljan iz sln. **puh* ‘prašič’ (prim. manjšalnico sln. *pûhec* [pûxəc] ‘pujsek’ in feminativ sln. *pûšna* ‘svinja’) (Furlan v tisku, s. v. *puhec*),[8] prvotni pomen imena bi bil potemtakem **‘prašičja vas’.[9] Če je domneva pravilna, ima *Pušja vas* enako pomensko motivacijo kot zemljepisna imena, izpeljana iz sln. *svínja*, kot npr. *Svinje*, *Svinjsko* in *Svinšek*, namreč da so njihovi prvotni prebivalci gojili svinje (Snoj 2009: 404). Tradicionalno krajevno ime rez. *Püšja Väs* se nadomešča z mlajšo različico, furlanizmom rez. *Vinčún*, rod. ed. *Vinčúna*, mest. ed. *tu-w Vinčúnë*, S. *Vinčun* [vinˈčun], rod. ed. *Vinčuna* [vinˈčuna], mest. ed. *tu-w Vinčunë* [tu‿u̯ vinˈčunę].

Gumïn m, rod. ed. *Gumïna*, mest. ed. *tu-w Gumïnë*, S. *Umïn* [uˈmi̯n], rod. ed. *Umïna* [uˈmi̯na], mest. ed. *tu-w Umïnë* [tu‿u̯ uˈmi̯nę] ‘Gumin (Gemona del Friuli)’, knj. sln. *Gumín*, rod. ed. *Gumína*, psln. **Gl̥mĩn*, rod. ed. **Gl̥mína*, psl. **Glьmỹnъ*, rod. ed. **Glьmynȁ* iz **Glimūnu*, rod. ed. **Glimūnā*; furl. *Glemóne*, it. *Gemóna*, nem. *Glemaun*. Oblika psl. **Glimūnu* je prevzeta iz roman. **Glęmǭne*, lat. *Glemona*, ki je podedovana v furl. *Glemóne*.

Ratënj m, rod. ed. *Ratanjä*, mest. ed. *tu-w Ratanjë*, S. *Ratënj* [raˈtę́ɲ], rod. ed. *Ratanja* [rataˈńa], mest. ed. *tu-w Ratanjë* [tu‿u̯ rataˈńę] ‘Ratenj (Artegna)’, tj. nar. sln. *Ratẽnj*, rod. ed. *Ratenjä*, knj. sln. *Ratẽnj*, rod. ed. *Raténja*, psln. **Ratèń*, rod. ed. **Rateńà*, psl. **Ortèńь*, rod. ed. **Orteńȁ* iz **Artenį̇u*, rod. ed. **Artenį̇ā*; furl. *Dartìgne*, lokalno *Artìgne*, nem. *Artingen*, *Ardingen*. Oblika psl. **Artenį̇u* je izposojena iz roman. **Artenį̇a*, lat. *Artenia*.

Tarčét m, rod. ed. *Tarčéta*, mest. ed. *Tarčétë* in **Tarčènt**, rod. ed. *Tarčénta*, mest. ed. *tu-w Tarčéntu*, S. *Tarčent* [tarˈčent], rod. ed. *Tarčenta* [tarˈčẹnta], mest. ed. *tu-w*

[8] Metki Furlan se zahvaljujem za opozorilo na etimološko povezanost med krajevnim imenom *Pušja vas* in živalskim poimenovanjem **puh*.

[9] Manj verjetno je, da je rez. **püšji* izpeljanka iz rez. *pòš* m, rod. ed. *pušä* ‘dojka, prsti’.

Tarčento [tu‿u̯ tarˈčẹnto] ‘Čenta (Tarcento)’; nar. in knj. sln. *Čẹ́nta*; furl. *Tarcìnt*, it. *Tarcénto*, nem. *Trischend* star. Preveto iz it. *Tarcénto*.

Čawdäd m, rod. ed. *Čawdáda*, mest. ed. *tu-w Čawdádë*, S. *Čawded* [čau̯ˈdet], rod. ed. *Čawdada* [čau̯ˈdada], mest. ed. *tu-w Čawdadë* [tu‿u̯ čau̯ˈdadẹ] ‘Čedad (Cividale del Friuli)’, nar. sln. *Čevdȁd* [čəu̯dät], rod. ed. *Čevdáda* [čəu̯dáda], knj. sln. *Čedȁd* [čədät], rod. ed. *Čedáda* [čədáda], psln. **Čəbdȁd*, rod. ed. **Čəbdàda*, psl. **Čьbьdā́dъ*, rod. ed. **Čьbьdā́da* iz **Čibidādu*, rod. ed. **Čibidādā*; furl. *Cividât*, it. *Cividàle*. Oblika psl. **Čibidādu* je prevzeta iz alp. roman. **Čẹβẹdāde*, kar je iz roman. **Kẹβẹtāte*, prvotno **Kivitāte*, lat. *Cīvitās*, tož. ed. *Cīvitātem*. Latinsko ime mesta Čedad je bilo v srednjem veku namreč *Civitas Austriae*. Podedovano obliko rez. *Čawdäd* izpodriva novejši italijanizem rez. *Čividál*, rod. ed. *Čividála*, mest. ed. *tu-w Čividálë*, S. *Čividal* [čiviˈdal], rod. ed. *Čividala* [čiviˈdala], mest. ed. *tu-w Čividalë* [tu‿u̯ čiviˈdalẹ].

Sin Pjëri(n) m, rod. ed. *Sin Pjërina*, mest. ed. *tu-w Sin Pjërinë*, S. *Sin Pjëri* [sin pˈjẹ̈rə], rod. ed. *Sin Pjërina* [sin pˈjẹ̈rina], mest. ed. *tu-w Sin Pjërinë* [tu‿u̯ sin pˈjẹ̈rinẹ] ‘Špeter Slovenov (San Pietro al Natisone)’, nar. sln. *Špiétar*, knj. sln. *Špẹ́ter* [špẹ́tər]; furl. *San Piéri dai Sclavóns*, it. *San Pièmtro degli Slàvi* star., *San Pièmtro al Natisóne*. Rezijanska različica imena je pomensko-oblikovni kalk furl. *San Pièri*, it. *San Pièmtro* ter je zložena iz rez. *sin/sinti* ‘sveti’ in rez. *Pjëri(n)*, rod. ed. *Pjërina* ‘Peter’. Različica tega imena v nadiškem narečju *Špiétar* pa je nemcizem (prim. nem. *Sankt Peter*, iz katerega izvirajo slovenska krajevna imena kot *Šentpeter*, *Šempeter*, *Špeter* idr.), ki prvotno vsebuje pridevnik sln. **šent* ‘sveti’, ki je značilen za številna krajevna imena v slovenskem jezikovnem prostoru in je prevzet iz nem. *Sankt* ‘sveti’ – v južnih bavarsko-avstrijskih narečjih do 16. stoletja izgovorjeno kot [ṡankt] –, kar je prevzeto iz lat. *sanctus* ‘sveti’.

Na sevorovzhod od Železne doline se nahajata najprej **Kanalska dolina** (it. *Val Canale*, nem. *Kanaltal*, furl. *Val Cjanâl*), ki je bila do konca prve svetovne vojne sestavni del dežele Koroške, in nato današnja avstrijska **Koroška** (nem. *Kärnten*). V rezijanščini so izpričana nekatera krajevna imena, ki poimenujejo najpomembnejša središča na zgodovinskem koroškem območju, in sicer tako ***Poltábja/Pultábja*** ‘Tablja’, ***Tarvïž*** ‘Trbiž’ in ***Rájbli(n)*** ‘Rabelj’ v Kanalski dolini kot tudi ***Bijäk*** ‘Beljak’ in ***Cjúvac*** ‘Celovec’ na južnem Koroškem.[10]

Poltábja ž, rod. ed. *Poltábje*, mest. ed. *ta-na Poltábji* in **Pultábja** ž, rod. ed. *Pultábje*, mest. ed. *ta-na Pultábji*, S. *Poltabja* [polˈtabja], rod. ed. *Poltabje* [polˈtabje], mest. ed. *ta-na Poltabji* [ta na polˈtabjə] in *Pultabja* [pulˈtabja], rod. ed. *Pultabje* [pulˈtabje], mest. ed. *ta-na Pultabji* [ta na pulˈtabjə] ‘Tablja (Pontebba)’, knj. sln. *Tablja*; furl. *Pontêbe*, lokalno *Ponteibe*, it. *Pontébba*, nem. *Pontafel*. Nejasnega izvora.

Tarvïž m, rod. ed. *Tarvïža*, mest. ed. *ta-na Tarvïžë*, S. *Tarvïž* [tarˈvi̯š], rod. ed. *Tarvïža* [tarˈvi̯ža], mest. ed. *ta-na Tarvïžë* [ta na tarˈvi̯žẹ] ‘Trbiž (Tarvisio)’, nar. sln. v Kanalski dolini v kraju Žabnice/Camporosso *Trabíž*, rod. ed. *Trabíža*, nar. in knj. sln. *Trbíž*; nem. *Tarvis*, furl. *Tàrvis*, it. *Tarvìsio*. Prvotna narečna slovenska oblika je *Trabíž*, pojavlja

[10] Na Solbici poznajo še imeni *Öwčja ves* [ˈo̯u̯čja ˈves] ž, mest. ed. *tu-w Öwčji vasy* [tu‿u̯ ˈo̯u̯čjə vaˈsə] ‘Ovčja vas (Valbruna, Wolfsbach)’ in *Fužine* [fuˈžine] ž mn., *tu-w Fužine* [tu‿u̯ fuˈžine] ‘Bela Peč (Fusine in Val Romana, Weißenfels)’.

se v ziljskem narečju slovenščine v Kanalski dolini, medtem ko glasovne različice tipa *Trbíž* najverjetneje odražajo popolno redukcijo prvotnega prednaglasnega **a* (*Trabíž* se je torej reduciralo v *Trbíž*). Na podlagi nar. sln. *Trabíž* je možno rekonstruirati psln. **Trabĭž*, rod. ed. **Trabíža*, psl. **Torbĭžь*, rod. ed. **Torbižà* iz **Tarbīzi̯u*, rod. ed. **Tarbīzi̯ā*. Če je ta domneva pravilna, je krajevno ime izposojeno iz roman. **Tarβizi̯a*, lat. *Tarvisia*, ki zelo verjetno vsebuje galsko **taru̯o-* 'tur, *Bos primigenius*' in prvotno pomeni *'tisto, kjer so turi; turje'.

Žábnice ž mn., rod. mn. *Žábnic*, mest. mn. *tu-w Žábnicah*, S. *Žabnice* [ˈžabnice], rod. mn. *Žabnic* [ˈžabnəc], mest. mn. *tu-w Žabnice* [tu̯ ˈžabnice] 'Žabnice (Camporosso in Valcanale)', knj. sln. *Žâbnice* ž mn., nar. sln. *Žâbnica* s mn., psln. **žâbnica*, psl. **žábьnica* iz **ǯēbinīkā*; nem. *Seifnitz*, it. *Camporósso*, furl. *Cjamparòs*. Izpeljano z zloženo pripono sln. *-n-ica*, psln. **-n-ica*, psl. **-ьn-ica* iz **-in-īkā* k sln. *žába*, prim. tudi rez. *žába*, S. *žaba* [ˈžaba], psln. **žàba*, psl. **žắba* iz **ǯēbā*.

Rájbli(n) m, rod. ed. *Rájblina*, mest. ed. *tu-w Rájblinë* 'Rabelj (Cave del Predil)', S. *Rabli* [ˈrablə], rod. ed. *Rablina* [ˈrablina], mest. ed. *tu-w Rablinë* [tu̯ ˈrablinẹ̯], nar. sln. *Râjbelj* [râi̯bəl'], rod. ed. *Râjbeljna* [râi̯bəl'na], knj. sln. *Râbelj* [râbəl'], rod. ed. *Râblja*; nem. *Raibl*, nar. *Räbel*, furl. *Ràbil*, *Ràibil*. Različice tipa nar. sln. *Rájbelj* so bile prevzete iz nem. *Raibl*, medtem ko različice tipa *Rábelj* izvirajo iz nar. nem. *Räbel*. Ime je bilo v slovenščino najverjetneje intergrirano v obliki **Rabli*, **Rajbli* z vrinjenim izglasnim samoglasnikom *-i*, ki je bila podvržena daljšanju osnove z *-n-* po nemcizmih tipa nar. sln. *kráncli*, rod. ed. *kránclina* 'venec' (iz srvnem. *kränzlīn*, manjšalnice srvnem. *kranz* 'venec') in *tǫ́tli*, rod. ed. *tǫ́tlina* 'datelj' (iz srvnem. *datel*, mn. *datelen*, nem. *Dattel*, mn. *Datteln* 'dateljni/datlji').[11]

Bijäk m, rod. ed. *Bijáka*, mest. ed. *tu-w Bijácë*, S. *Bijek* [biˈjek], rod. ed. *Bijaka* [biˈjaka], mest. ed. *tu-w Bijacë* [tu̯ biˈjacẹ̯] 'Beljak (Villach)', knj. sln. *Beljȁk*, rod. ed. *Beljáka*, psl. **Bьĺắkъ*, rod. ed. **Bьĺắka* iz **Bilị̄āku*, rod. ed. **Bilị̄ākā*; nem. *Villach*, furl. *Vilàc*, it. *Villàco*. Oblika psl. **Bilị̄āku* je bila izposojena iz balk. roman. **Bęlị̄āku*, lat. **Bil(li)ācum* (prim. pridevnik iz navedenega krajevnega imena, izpričan v rod. ed. *st(ationis) Bilachinie(n)s(is)*), kar je izpeljanka iz **Bil(l)(i̯)o-*, osebnega imena galskega izvora.

Cjúvac m, rod. ed. *Cjúwca*, mest. ed. *tu-w Cjúwcu/Cjúwcë*, S. *Cjuvec* [cˈjuvec], rod. ed. *Cjuwca* [cˈjuu̯ca], mest. ed. *tu-w Cjuwco* [tu̯ cˈjuu̯co] 'Celovec (Klagenfurt)', nar. sln. *Cvelǫ̑u̯c*, *Cviľǫ̑u̯c*, *Ciľǫ̑u̯c*, *Clǫ̑u̯c*, knj. sln. *Celǫ̑vec*. Narečne slovenske oblike je možno zvesti na psln. **Cvĺòvəc*, psl. **Cvьĺòvьcь*, nejasnega izvora.

Podobno kot Koroška se tudi **Kranjska** le redko zrcali v rezijanskih krajevnih imenih, med katerimi so izpričani ***Kránjska Göra*** 'Kranjska Gora', ***dö-po Jasanïcë*** 'Jesenice' in ***Brízjë/Bríznjë*** 'Brezje', slednje je znano kot romarsko središče.

Kránjska Göra ž, rod. ed. *Kránjske Gorè*, mest. ed. *ta-w Kránjski Gorë*, S. *Kronjska Öra* [kˈrǫńska ˈǫ̑ra], rod. ed. *Kronjske Ore* [kˈrǫńske oˈre], mest. ed. *ta-w Kronjski Orë* [ta̯u̯ kˈrǫńskə orˈẹ̯] 'Kranjska Gora', knj. sln. *Kránjska Góra*; nem. *Krainberg*. Prilagojeno knj. sln. *Kránjska Góra*, kar je kalk po nem. *Krainberg* ter je zloženo

[11] Za integracijo nemcizmov tipa *kráncli* 'venec', *tǫ́tli* 'datelj' in *Rájbli* 'Rabel (Cave del Predil)' v slovenskih narečjih prim. Šekli 2025.

iz pridevnika knj. sln. *kránjski*, rez. *kránjski*, S. *kronjski* [kˈrǫńskə] in samostalnika knj. sln. *góra*, rez. *göra*.

Jasanïcë ‘Jesenice’. Ime je izpričano na Solbici, in sicer v besedni zvezi s perlativnim pomenom (tj. s prostorskim pomenom pot) *dö-po Jasanïcë* [ˈdǫ̣ po jasaˈnị̈cę̣] ‘Jesenice’, kar je izvorna oblika mestnika ednine zemljepisnega imena tipa sln. *Jeseník*, psln. **jesènnik*, psl. **jesė̀nьnikъ* iz **esenineịku*, izpeljanke iz psl. **jesė̀nъ*, rod. ed. **jesė̀na* iz **esenu*, rod. ed. **esenā*, psln. **jesèn*, rod. ed. **jesèna*, sln. *jésen*, rod. ed. *jesẹ́na*, rez. *jasën*, rod. ed. *jasëna*, S. *jasën* [jaˈsẹn], rod. ed. *jasëna* [jaˈsẹna] ‘jesen, *Fraxinus excelsior*’.

Brízjë in **Bríznjë** s, tož. ed. *ta-na Brízjë*, S. *Brizjë* [bˈrizjẹ], tož. ed. *ta-na Brizjë* [ta na bˈrizjẹ] ‘Brezje’, knj. sln. *Brẹ̑zje*. Nastalo iz občnega imena sln. *brẹ̑zje* ‘brezov gozd’, psln. **brě̂zje*, psl. **bе̌rzьje* iz **berziịa*, ki je izvorno zbirni samostalnik (kolektiv), izpeljan iz psl. **bе̌rza* iz **berzā*, psln. **brȅza*, knj. sln. *brẹ́za*, rez. *brëza*, S. *brëza* [bˈrẹza] ‘breza, *Betula*’. Druga različica imena rez. *Bríznjë* izvira iz občnega imena, ki se ohranja v občnoimenskem rez. *bríznja* ‘breza’.

Poleg zemljepisnih imen, ki poimenujejo zemljepisne objekte na območjih v bližini doline Rezije, so v rezijanščini prisotna tudi krajevna imena, ki se nanašajo na urbana središča sedanje Furlanije - Julijske krajine, kot so ***Vïdan*** ‘Videm’, ***Gurïca*** ‘Gorica’, ***Tärst*** ‘Trst’ in ***Pordanún*** ‘Pordenone’, kot tudi bolj oddaljenih mest, pomembnih za dolino s politično- in kulturnozgodovinskega vidika, npr. ***Banítka/Banítke*** ‘Benetke’, ***Milán*** ‘Milano’, ***Rím*** ‘Rim’, ***Jibjána*** ‘Ljubljana’ in ***Vijína*** ‘Dunaj’.[12]

Vïdan m, rod. ed. *Vïdna*, mest. ed. *tu-w Vïdnë*, S. *Vïden* [ˈvị̈den], rod. ed. *Vïdna* [ˈvị̈dna], mest. ed. *tu-w Vïdnë* [tu‿u̯ ˈu̯udnę] ‘Videm (Udine)’, nar. sln. *Víden* [vídən], rod. ed. *Vída*,[13] psln. **Vídən*, rod. ed. **Vīdna*, psl. **Vydь̀nъ*, rod. ed. **Vỹdьna* iz **Ūdinu*, rod. ed. **Ūdinā*; furl. *Ùdin*, it. *Ùdine*, nem. *Weiden* star., nar. v krajih Timau/Tischlbong, Sauris/Zahre in Sappada/Plodn *Baidn*. Oblika psl. **Ūdinu* je izposojena iz roman. **Ūdẹnu*, lat. **Ūdinum* (prim. srednjeveške zapise lat. *Udene*, *Utinum*) in je bila v praslovanski glasovni sistem integrirana z dodanim protetičnim **u̯-* (**Ūdinu* > **U̯ūdinu* > **Vydь̀nъ*). Oblika nem. *Weiden* je prevzeta iz slovenščine, saj vsebuje slovanski protetični drsnik.

[12] Na Solbici so znana še naslednja glasovno prilagojena krajevna imena: *Trižëžim* [triˈžẹžəm], mest. ed. *tu-w Trižëžimë* [tu‿u̯ triˈžẹžimę] ‘Tricesimo’; *Faonja* [faˈǫńa], mest. ed. *tu-w Faonji* [tu‿u̯ faˈǫńə] ‘Fagagna’; *Sindanël* [sindaˈnęl], mest. ed. *tu-w Sindanëlë* [tu‿u̯ sindaˈnęlę] ‘San Daniele del Friuli’; *Lintižona* [lintiˈžǫna], mest. ed. *tu-w Lintižoni* [tu‿u̯ lintiˈžǫnə] ‘Latisana’; *Linjon* [liˈńǫn], mest. ed. *tu-w Linjonë* [tu‿u̯ liˈńǫnę] ‘Lignano Sabbiadoro’; *Trivïž* [triˈvị̈š], mest. ed. *tu-w Trivïžë* [tu‿u̯ triˈvị̈žę] ‘Treviso’; *Salët* [saˈlęt], mest. ed. *tu-w Salëtë* [tu‿u̯ saˈlętę] ‘Saletto’; *Pižïno* [piˈžị̈no] ‘Pazin (it. Pisino)’ idr.

[13] Oblika knj. sln. *Vídem* [vídəm] z izglasnim *-m* je zelo verjetno hiperkorektizem, naslonjen na krajevno ime sln. *Vídem* [vídəm], ki se pojavlja v osrednjeslovenskem prostoru in je po izvoru občno ime sln. *vídem* [vídəm] ‘farma, župnjiska posest’ (iz srvnem. *videme* ‘cerkvena posest’).

Gurïca m, rod. ed. *Gurïce*, mest. ed. *tu-w Gurïci*, S. *Orïca* [oˈrı̯ca], rod. ed. *Orïce* [oˈrı̯ce], mest. ed. *tu-w Gurïci* [tu‿u̯ oˈrı̯cə] ‘Gorica (Gorizia)’, knj. sln. *Goríca*; nar. furl. *Gurìza*, knj. furl. *Gurìze*, it. *Gorìzia*, nem. *Görz*. Nastalo iz sln. *goríca* ‘majhna gora’, kar je manjšalnica od sln. *góra*.

Tärst m, rod. ed. *Tärsta*, mest. ed. *tu-w Tärstë*, S. *Tyrst* [ˈtərst], rod. ed. *Tyrsta* [ˈtərsta], mest. ed. *tu-w Tyrstë* [tu‿u̯ ˈtərstę̯] ‘Trst (Trieste)’, nar. sln. *Tŕst*, rod. ed. *Trstà*, knj. sln. *Tŕst*, rod. ed. *Tŕsta*, psln. **Tr̥zàstъ*, rod. ed. **Tr̥zstà*, psl. **Tьrʒ̀stъ/*Trьʒ̀stъ*, rod. ed. **Tьrʒьstà/*Trьʒьstà* iz **Tirgi̯stu/*Trigi̯stu*, rod. ed. **Tirgi̯stā/*Trigi̯stā*; furl. *Triést*, nem. *Triest*. Preveto iz balk. roman. **Tęrgę́ste/*Trɛgę́ste*, lat. *Tergēste*. Čeprav se je mesto *Tergeste* v zgodnjem srednjem veku nahajalo na alpskoromanskem, natančneje starofurlanskem jezikovnem prostoru, je bilo njegovo ime v praslovanščino prevzeto iz balkanske romanščine, torej brez palatalizacije mehkonebnika **g* pred sprednjim samoglasnikom (balk. roman. **Tęrgę́ste/*Trɛgę́ste* vs. alp. roman. **Trɛi̯ę́ste*, iz česar se je razvilo furl. *Triést*).

Pordanún m, rod. ed. *Pordanúna*, mest. ed. *tu-w Pordanúnë*, S. *Pordanun* [pordaˈnun], rod. ed. *Pordanuna* [pordaˈnuna], mest. ed. *tu-w Pordanunë* [tu‿u̯ pordaˈnunę̯] in *Pardanun* [pardaˈnun], rod. ed. *Pardanuna* [pardaˈnuna], mest. ed. *tu-w Pardanunë* [tu‿u̯ pardaˈnunę̯] ‘Pordenone’, nar. sln. *Pordenộn*, knj. sln. *Pordenộne*; furl. *Pordenón*, it. *Pordenóne*, nem. *Portenau* star. Oblike brez izglasnega *-e* kot rez. *Pordanun* in nar. sln. *Pordenộn* so prevzete iz furl. *Pordenón* ali kol. ben. it. *Pordenón*, različica knj. sln. *Pordenộne* pa je iz knj. it. *Pordenóne*.

Banítka s mn, rod. mn. *Banítk*, mest. mn. *tu-w Banítkëh* in **Banítke** ž mn., rod. mn. *Banítk*, mest. mn. *tu-w Banítkah*, S. *Banitka* [baˈnitka] s mn, rod. mn. *Banitk* [baˈnitk], mest. mn. *tu-w Banitkë* [baˈnitkę̯] ‘Benetke (Venezia)’, knj. sln. *Benetke*, psln. **Bʾnētka*, hrv. *Mlȅci*, rod. mn. *Mlȅtākā* (iz **Bnȅci*, rod. mn. **Bnȅtākā*), psl. **Bьnetьci* m mn., rod. mn. **Bьnetьkъ*, tož. mn. **Bьnetьky* iz **Binetikai̯*, rod. mn. **Binetiku*, tož. mn. **Binetikū*; furl. *Vignésie*, it. *Venèzia*, nem. *Venedig*. Gre za izpsojenko iz roman. **Bęnetę́kī*, lat. *Veneticī*, kar je imenovalnik množine moškega spola vrstnega pridevnika lat. *Veneticus* ‘vénetski’, izpeljenke iz etnonima lat. *Venetī* ‘Véneti’. Za razliko od hrvaške oblike, ki v imenovalniku množine izkauje *c* [ts] (hrv. *Mlȅci*) kot rezultat praslovanske mlajše regresivne palatalizacije mehkonebnikov, bi slovenska različica imena z nepalataliziranim *k* (rez. *Banítka/Banítke*, knj. sln. *Benetke*) kazala na to, da izvira iz oblike tožilnika množine z direktivnim pomenom (tj. s prostorskim pomenom ciljno mesto) (t. i. *accusativus directionis*).

Milán m, rod. ed. *Milána*, mest. ed. *tu-w Milánë*, S. *Milon* [miˈlǫn], rod. ed. *Milona* [miˈlǫna], mest. ed. *tu-w Milonë* [tu‿u̯ miˈlǫnę̯] ‘Milano’, nar. sln. *Milân*, knj. sln. *Milâno*; furl. *Milàn*, it. *Milàno*, nem. *Mailand*. Oblike brez izglasnega *-o* kot rez. *Milán* in nar. sln. *Milân* so izposojene iz furl. *Milàn* ali kol. ben. it. *Milàn*, medtem ko različica knj. sln. *Milâno* izvira iz knj. it. *Milàno*.

Rím m, rod. ed. *Ríma*, mest. ed. *tu-w Rímë*, S. *Rim* [ˈrim], rod. ed. *Rima* [ˈrima], mest. ed. *tu-w Rímë* [tu‿u̯ ˈrimę̯] ‘Rim (Roma)’, knj. sln. *Rím*, rod. ed. *Ríma*, psln. **Rĩm*, rod. ed. **Ríma*, psl. **Rĩmъ*, rod. ed. **Rimà* (izpričano v stcsl. *Rimъ*, rod. ed. *Rima* s korenskim samoglasnikom *i* in ne morda **y*) iz **Rūmu*, rod. ed. **Rūmā*; furl. *Róme*, it. *Róma*, nem. *Rom*. Oblika psl. **Rūmu* je izposojenka iz roman. **Rǭ̣ma*, lat. *Rōma*.

Jibjána ž, rod. ed. *Jibjáne*, mest. ed. *tu-w Jibjáni*, S. *Jibjona* [jibˈjǫna], rod. ed. *Jibjone* [jibˈjǫne], mest. ed. *tu-w Jibjoni* [tu‿u̯ jibˈjǫnə] ‘Ljubljana’, knj. sln. *Ljubljana*, psln.

Ĺubĺana, psl. **Ĺubĺana* iz **Ļiaų̯bi̯ānā*; furl. *Lubiàne*, it. *Lubiàna*, nem. *Laibach*. Gre za ime slovanskega izvora, ki je najverjetneje izpeljano iz moškega osebnega imena, ki vsebuje pridevnik sln. *ljûb*, psln. **lûb*, psl. **lûbъ* iz **ļiaų̯bu* 'ljub, drag'.

Vijína ž, rod. ed. *Vijíne*, mest. ed. *ta-na Vijíni*, S. *Vijina* [vi'jina], rod. ed. *Vijine* [vi'jine], mest. ed. *ta-na Vijini* [ta na vi'jinə] 'Dunaj (Wien)'; furl. *Viène*, it. *Viènna*, nem. *Wien*. Prevzeto iz furl. *Viène*, in sicer s rezijansko podaljšavo prvotno kratkega naglašenega samoglasnika **è* v nezadnjem zlogu in sledečim dvigom v *i* pred nosnim soglasnikom (rez. **Vijèna* > **Vijéna* > *Vijína*).

6 Sklep

Rezijanska zemljepisna imena izven doline Rezije med drugim odražajo konceptualizacijo zemljepisnega prostora v rezijanskem narečju slovenščine. Kot je znano, so bila v tradicionalni podeželski skupnosti znana poimenovanja za tiste zemljepisne objekte izven prostora posameznega narečja, s katerimi so njegovi govorci prihajali v stik, torej za bližnje pokrajine in kraje ter značilne vodne površine in gorske reliefe. Od krajevnih imen se v narečnem jeziku navadno pojavljajo imena za tiste kraje, ki niso oddaljeni več kot dan hoda, torej kakih 50 kilometrov (npr. *Tarvïž*/Trbiž, *Búlc*/Bovec, *Tumïn*/Tolmin, *Čawdäd*/Čedad, *Vïdan*/Videm, *Tumjëč*/Tolmeč idr.). Tem se pridružujejo bolj oddaljena središča, ki so (bila) za narečno skupnost pomembna političnoadministrativno, cerkveno, gospodarsko, kulturno ali kako drugače (npr. *Banítka*/Benetke, *Tärst*/Trst, *Gurïca*/Gorica, *Jibjána*/Ljubljana idr.).

Glede na izvor imajo rezijanski eksonimi v večini primerov oblikovne in pomenske vzporednice v zemljepisnih imenih, prisotnih širše v slovenskem jezikovnem prostoru (npr. *Vïdan/Viden*, *Tärst/Trst*, *Gurïca/Gorica*, *Čawdäd/Čevdad*, *Bijäk/Beljak*, *Cjúvac/*Celjovec*, *Búlc/*Bolc*, *Kobarèd/Kobarid*, *Banítka/Benetke* idr.). V nasprotju z osrednjeslovenskim prostorom pa se imena starejše plasti v rezijanščini postopno nadomeščajo s svojimi furlanskimi in italijanskimi medjezikovnimi vzporednicami (npr. starejše in mlajše dvojnice ali celo trojnice: *Korotän*, *Koróškë* : *Karïncja*; *Tumïn* : *Tulmïn*; *Püšja väs* : *Vinčún*; *Čawdäd* : *Čividál*), kar ima za posledico večji delež izposojenk iz furlanščine in italijanščine v tem narečju v primerjavi z ostalim delom slovenskega prostora (npr. *Tarvïž* : *Trabiž/Trbiž*).

Izjava o dostopnosti raziskovalnih podatkov

Prispevek temelji na raziskovalnih podatkih, ki so v celoti predstavljeni in obravnavani v besedilu prispevka, zato njihovo dodatno arhiviranje ni potrebno.

VIRI IN LITERATURA

France BEZLAJ, 1976, 1982, 1995, 2005, 2007: *Etimološki slovar slovenskega jezika* I–V. Ljubljana: Mladinska knjiga, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

Roberto DAPIT, 1995, 1998, 2008: *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo: 1. Area di Solbica/Stolvizza e Korïto/Coritis, 2. Area di Osoanë/Oseacco e Učja/Uccea, 3. Area di Bila/San Giorgio, Njïwa/Gniva e Ravanca/Prato*. Padova: Cooperativa Libraria Editrice Università di Padova.

Metka FURLAN, v tisku: *Etimološki slovar slovenskih zoonimov 2: N–Ž*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Georg HOLZER, 2020: *Untersuchungen zum Urslavischen. Einleitende Kapitel, Lautlehre, Morphematik*. Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Warszawa, Wien: Peter Lang.

Emanuel KLOTZ, 2023: *Urslawisches Wörterbuch*. Wien: Facultas.

Tine LOGAR, Jakob RIGLER, 1983: *Karta slovenskih narečij*. Ljubljana: Geodetski zavod Slovenije.

Fran RAMOVŠ, 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika* VII*: Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

Luka REPANŠEK, 2016: *Keltska dediščina v toponimiji jugovzhodnega alpskega prostora*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

Jakob RIGLER, 1963: Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu. *Slavistična revija* 14/1–4, 25–78.

SLA 2023 = *Slovenski lingvistični atlas 3. Kmetovanje. 3.1 Atlas*. Ur. Jožica Škofic idr. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2023.

Marko SNOJ, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Modrijan, Založba ZRC.

Marko SNOJ, 2016: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga, Modrijan, Založba ZRC, ZRC SAZU.

Han STEENWIJK, 1992: *The Slovene dialect of Resia: San Giorgio*. Amsterdam, Atlanta: Rodopi.

Han STEENWIJK, 1994: *Ortografia resiana / Tö jošt rozajanskë pïsanjë*. Padova: Cooperativa Libraria Editrice Università di Padova.

Han STEENWIJK, 2005: *Piccolo dizionario ortografico resiano / Mali bisidnik za tö jošt rozajanskë pïsanjë*. Padova: Cooperativa Libraria Editrice Università di Padova.

Han STEENWIJK, 2022: *Sulla storia medioevale della Val Resia / O srednjeveški zgodovini Rezijanske doline / Zur Geschichte des Resiatals im Mittelalter*. Rezija/Resia: Muzeo od tih rozajanskih judi / Museo della gente della Val Resia.

Matej ŠEKLI, 2009: On Romance-Alpo-Slavic substitutional accentology: the case of pre-Slavic masculine substrate place names in Slovene. *Stressing the past: papers on Baltic and Slavic accentology*. (Studies in Slavic and general linguistics, 35). Ur. Thomas Olander, Jenny Helena Larsson. Amsterdam: Rodopi. 145–160.

Matej ŠEKLI, 2025: Sull'integrazione di alcuni prestiti dal tedesco e dal friulano nei dialetti sloveni del Friuli storico: il caso dei sostantivi di tipo *krancli* 'ghirlanda, corona di fiori', *totli* 'dattero' e *libri* 'libro'. *Minoranze linguistiche, italiano nel mondo. Strutture e aspetti sociolinguitici*. Ur. Raffaella Bombi idr. Udine: Forum – Editrice Universitaria Udinese. 223–237.

Matej ŠEKLI, 2026: Sulle tracce degli studi onomastici di Bruno Guyon: i toponimi resiani fuori dalla Val Resia. *Slavia: rivista trimestrale di cultura* 35/2, 71–91.